

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОГО СЕКТОРА ЯК КРИТЕРІЙ ЕФЕКТИВНОСТІ ЙОГО ВИРОБНИЧО-ГОСПОДАРЬСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ

©2020 САГАЧКО Ю. М., ТЄШЕВА Л. В.

УДК 338.4:658
JEL Classification: O31; Q55; Q16

Сагачко Ю. М., Тешева Л. В.

Інноваційна діяльність підприємств аграрного сектора як критерій ефективності його виробничо-господарського потенціалу

У цей час актуальним питанням для українських підприємств сільського господарства є необхідність раціональної організації виробничо-господарської діяльності. Оскільки сучасна економічна ситуація в Україні та в світі загалом висувають високі вимоги до якості виробленої аграрними підприємствами продукції. При цьому постійно змінюються попит на різні види сільськогосподарської продукції та витрати, що несе підприємство для її вирощування. Ринкове середовище конкурентних відносин характеризується наявністю складнощів у пошуку можливостей і ресурсів, забезпечення відповідного темпу розвитку підприємства та встановлення рівня цін, для визначення оптимального виробничого функціонування підприємства. Для цього необхідною умовою їх ефективності є міцна організація інноваційної діяльності відповідно до економічних умов регіону розташування підприємства. Розглянуто теоретичну основу інноваційної діяльності аграрних підприємств, а саме: досліджено особливості інноваційної діяльності та процес впровадження інновацій у виробничу діяльність. Також проаналізовано проблеми інноваційного розвитку аграрних підприємств України. Своєю чергою, у статті запропоновано пріоритетні напрями їх інноваційного розвитку. Також розглянуто SWOT-аналіз як метод визначення напрямку майбутнього розвитку організації. Визначено необхідність оптимального поєднання виробничої та інноваційної діяльності, що в підсумку дасть змогу не лише постійно вдосконалювати виробничий процес і продукцію, а й діяти на випередження, що і є головною функцією керівництва організації. Визначено, що пошук напрямів інноваційних змін має бути системним. Тільки шляхом цілеспрямованого і організованого аналізу можливостей, які надає середовище господарювання, своєчасного і обґрунтованого залучення економічно вигідних для організації нововведень можна постійно поліпшувати її діяльність, підвищувати престиж і конкурентоспроможність.

Ключові слова: аграрне підприємство, виробнича діяльність, інноваційна діяльність, інноваційний розвиток, ринок, конкурентоспроможність, ефективність.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2020-4-217-223>

Рис.: 1. Табл.: 2. Бібл.: 16.

Сагачко Юлія Миколаївна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри організації виробництва, бізнесу та менеджменту, Харківський національний технічний університет сільського господарства імені П. Василенка (вул. Алчевських, 44, Харків, 61002, Україна)

E-mail: sahachkojulija@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0168-266X>

Researcher ID: <https://publons.com/researcher/2983056/yuliia-sahachko/>

Тешева Лариса Василівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки та менеджменту, Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна (майдан Свободи, 4, Харків, 61022, Україна)

E-mail: larisakhneu@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0000-0003-2007-9150>

UDC 338.4:658
JEL Classification: O31; Q55; Q16

Sahachko Y. M., Tesheva L. V. Innovative Activity of Enterprises in the Agricultural Sector as the Efficiency Criterion of Its Production and Economic Potential

Nowadays, an urgent issue for Ukrainian agricultural enterprises is the need for rational organization of their production and economic activities, because the current economic situation in Ukraine and in the world as a whole makes high demands on the quality of goods produced by agricultural enterprises. At the same time, the demand for various types of agricultural products and the costs borne by enterprises for their cultivation are constantly changing. The market environment of competitive relations is characterized by difficulties in finding opportunities and resources, ensuring the appropriate pace of development of an enterprise and setting the price level to determine the optimal production performance of the enterprise. A precondition for its effectiveness is the skillful organization of innovation in accordance with the economic situation in the region of the enterprise activity. The theoretical basis for the innovative activity of agricultural enterprises is considered, namely, its peculiarities and those of introducing innovations into production. Some problems of innovative development of the Ukrainian agricultural enterprises are also analyzed. Besides, the article identifies priority areas for innovative development. The SWOT-analysis method is considered as a method to determine the area for the development of an organization. The need for an optimal combination of production and innovation activities has been identified, which will ultimately allow not only to constantly improve the production process and its results, but also to be proactive, the latter being the main function of the organization management. It is determined that the search for innovative change areas should be systematic. It is only through purposeful and organized analysis of the opportunities provided by the business environment, and timely and reasonable involvement of cost-effective innovations for an organization, that its activities can be continually improved, and its prestige and competitiveness can be increased.

Keywords: agricultural enterprise, competitiveness, efficiency, innovative activity, innovative development, market, production activity.

Fig.: 1. **Tabl.:** 2. **Bibl.:** 16.

Sahachko Yuliia M. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Organization of Production, Business and Management, Kharkiv P. Vasylenko National Technical University of Agriculture (14 Alchevskyykh Str., Kharkiv, 61002, Ukraine)

E-mail: sahadkojulija@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0168-266X>

Researcher ID: <https://publons.com/researcher/2983056/yuliia-sahachko/>

Tesheva Larisa V. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Associate Professor, Department of Economics and Management, V. N. Karazin Kharkiv National University (4 Svobody Square, Kharkiv, 61022, Ukraine)

E-mail: larisakhneu@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0000-0003-2007-9150>

Вступ. На сучасному етапі розвитку агропромислового виробництва України важливу роль відіграє впровадження новітніх досягнень науково-технічного прогресу, використання яких можна розглядати як критерій ефективності структури підприємства аграрного профілю. Інновації є не лише засобом підвищення ефективності виробництва, а й адаптації підприємств до змін економічного, політичного, соціального та природного середовища, формування їх конкурентоспроможності та розвитку в глобальному просторі.

Українські підприємства аграрного профілю є виробниками сировини, а не продукції для кінцевого споживання. Тому механізм формування ефективності в них буде залежати від перерозподілу доходів на всіх етапах створення додаткової вартості. Порушення процесів обміну та перерозподілу доходів між виробниками сільськогосподарської сировини і виробниками кінцевих продуктів спричинило до того, що ефективність у перших часто є нерентабельною, на відміну від останніх. Поглибило цю проблему й те, що протягом останніх років в умовах вільного обігу капіталу, зовнішні і внутрішні інвестиції спрямовувались у переробні галузі, а в сільськогосподарських підприємствах основним джерелом інвестицій залишались власні кошти.

В умовах глобалізації інноваційна модель розвитку передбачає не лише оновлення матеріально-технічної бази суб'єктів агропромислового виробництва, а й перенесення акцентів на комплексне використання принципово нових прогресивних технологій, які впливають на процеси соціально-економічного розвитку суб'єктів господарювання та країн у цілому, стану навколишнього середовища. Широке застосування інновацій є найбільш ефективним способом вирішення гострих соціально-економічних проблем аграрного сектора, пов'язаних із пошуком механізмів підвищення ефективності діяльності аграрних господарств, забезпечення населення високоякісною сільськогосподарською продукцією, збереження природних ресурсів.

Сучасні економічні умови вимагають від фахівців значної уваги до організації інноваційної діяльності, забезпечення її результативності, підвищення ефективності роботи всіх учасників інноваційного процесу. Чим більше працівників організації долучається до інноваційної діяльності, тим гнучкішою і мобільнішою вона стає, тим вагомішою є віддача від реалізації інновацій завдяки скороченню термінів їх упровадження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Імпульсом до виникнення теорій інноваційного розвитку послужила теорія економічного розвитку Й. Шумпетера, у якій він вперше вжив термін «інновація» і пояснив роль інновацій в економічному розвитку [1]. Окремі складові, які направлені на розробку та реалізацію інноваційної стратегії, виробничо-господарського потенціалу, інвестиційного та ресурсного забезпечення, досліджували такі вітчизняні вчені, як А. Амоша [2], А. Бондаренко, А. Бузні, О. Бутнік-Сіверський, М. Кісіль, О. Крисальний, М. Кропивко, О. Лапко, М. Лобанов, П. Музика, Л. Федулова [3].

Незважаючи на чисельні доробки провідних вчених у галузі інноваційної діяльності, питання вдосконалення її реалізації з урахуванням аграрного сектора як форварду національної економіки України як відображення ефективності формування та використання його виробничо-господарського потенціалу залишається актуальним, що підтверджує доцільність обраної мети та поставлених завдань наукового пошуку.

Мета статті полягає у визначенні шляхів підвищення ефективності інноваційної діяльності підприємств аграрного сектора як відображення ефективності формування та використання його виробничо-господарського потенціалу.

Результати. Інноваційний розвиток, адекватний масштабам і завданням технологічної модернізації сільськогосподарського виробництва, можливий за наявності належним чином організованої й ефективно функціонуючої інноваційної системи АПК. Таку систему утворює сукупність взаємодіючих інститутів – учасників процесу створення і освоєння нововведень із комплексним забезпеченням інноваційного процесу в аграрній сфері.

Критерієм включення інститутів до складу національної інноваційної аграрної системи, вважають науковці, має бути участь у формуванні та реалізації інноваційного потенціалу агропромислових підприємств, та головним її завданням – збільшення аграрного інноваційного потенціалу, утвердження ефективних форм зв'язків між її суб'єктами з метою генерації, імплементації, реалізації інновацій та підвищення конкурентоспроможності аграрного виробництва.

Формування інноваційної системи агропромислового комплексу відбувається за низки таких несприятливих умов, як недостатнє забезпечення наукової сфери фінансо-

вими та матеріально-технічними ресурсами, обмеженість і дорожнеча інформаційних ресурсів, втрата висококваліфікованих працівників, недосконалість нормативно-правової бази [4]. Особливе місце в інноваційній системі агропромислового виробництва посідають наукові установи, які створюють науковий потенціал інноваційного розвитку всіх інших суб'єктів системи. Але стан фінансового забезпечення майже всіх наукових установ, пов'язаних з агропромисловим виробництвом, у сучасних умовах в Україні можна без перебільшення охарактеризувати як катастрофічний [5].

Процес дослідження інноваційної діяльності аграрних підприємств ускладнюється відсутністю статистичних даних у галузі сільського господарства. Відповідно до рекомендацій Євростату та ОЕСР щодо збирання й аналізу даних про інновації, статистичні одиниці, для яких основним видом діяльності є сільське господарство, не обстежують [6]. Представлена інформація органами статистики щодо інноваційної діяльності аграрних підприємств частково висвітлювалась до 2015 р., і за період 2010–2015 рр. обсяг наукових і науково-технічних робіт скорочено на 73 %. Проведення досліджень, на нашу думку, найперспективнішого виду діяльності, такого як сільське господарство, є необхідною умовою для встановлення особливостей, що стримують інноваційну діяльність аграрних підприємств. Інноваційні процеси в агропромисловому виробництві мають свою специфіку. Вони відрізняються різноманіттям регіональних, галузевих, функціональних, технологічних і організаційних особливостей. Щодо визначення аграрна інновація – це інновації, що реалізуються в аграрному секторі економіки з метою підвищення ефективності його діяльності та забезпечення стабільного розширеного відтворення агропромислового виробництва, реалізації в господарську практику результатів досліджень і розробок у вигляді нових сортів рослин, порід і видів тварин і птиці, нових технологій у рослинництві, тваринництві і переробній промисловості, нових добрив і засобів захисту рослин і тварин, нових методів профілактики і лікування тварин і птиці, нових або покращених продуктів харчування, матеріалів, нових форм організації і управління різними сферами економіки, нових підходів до соціальних послуг, що дозволяють підвищити ефективність виробництва. На інноваційні процеси в сільському господарстві мають безпосередній вплив особливості сільськогосподарського виробництва.

Адже, як нам відомо, в аграрній сфері основним фактором виробництва є земля, тому ця сфера виробництва має низку специфічних особливостей порівняно з іншими галузями, зокрема: тісний зв'язок із відтворенням живих організмів, сезонний характер виробництва, високий рівень ризиків тощо. З огляду на це, до особливостей інновацій, які впроваджуються в аграрних підприємствах, належать: значна тривалість процесу розробки та переважно поліпшуваний характер інновацій, ключова роль науково-дослідних установ у процесі розробки інновацій, врахування природно-кліматичних умов і регіональний характер розробки інновацій [7].

У документі, схваленому розпорядженням Кабінету Міністрів України від 10.07.2019 № 526-р «Стратегія розви-

тку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року» [7], представлена інформація щодо перспективності промисловості, яка зможе бути рушієм прискорення економічного розвитку та якісних змін у структурі економіки лише після суттєвої модернізації, виправлення ситуації із зношеністю основних фондів на більше ніж 80 відсотків та впровадження новітніх і переходу до виробництва конкурентоспроможних продуктів з високою часткою доданої вартості.

У Законі України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності» серед стратегічних пріоритетних напрямів на 2011–2021 роки були визначені технологічне оновлення та розвиток агропромислового розвитку; впровадження енергоефективних ресурсозберігаючих технологій, освоєння альтернативних джерел енергії; широке застосування технологій чистого виробництва та охорони навколишнього природного середовища [9].

Іншим рушієм економічного зростання у найближчій перспективі може виступати аграрний сектор як такий, що має високий потенціал до модернізації, впровадження новітніх технологій та підвищення рівня переробки власної продукції, але його перспективи обмежені. Проте на сьогодні в Україні він створює близько 10 відсотків валового внутрішнього продукту, тому навіть підвищення рівня ефективності аграрного сектора вдвічі створюватиме лише 20 відсотків валового внутрішнього продукту і не впливатиме суттєво на розвиток держави.

Водночас у переважній більшості розвинутих держав частка аграрного сектора не перевищує 5 відсотків валового внутрішнього продукту. Навіть в Аргентині, відомій своїм високоприбутковим аграрним сектором, за даними Світового банку, його частка становить тільки 6 відсотків, що свідчить про обмеженість можливості економічного зростання аграрного сектора. Зважаючи на це, саме інноваційний потенціал має стати рушієм економічного зростання та сприяти розвитку всіх сфер економіки, зокрема промисловості та аграрного сектора.

Успішне функціонування організації можливе лише за умов систематичного і цілеспрямованого новаторства, націленого на пошук нових різноманітних можливостей, які надає середовище господарювання. Таке новаторство є змістом інноваційної діяльності, його результати збагачують і вдосконалюють виробничо-господарські процеси, визначають напрями майбутнього розвитку організації. Також є важливими проблеми, які стосуються середовища аграрного підприємства (табл. 1).

Таким чином, сильними сторонами виробничого-господарського потенціалу сільськогосподарського підприємства є: широкий асортимент продукції, що виготовляється, штат сформований з молодих, перспективних кадрів, висококваліфікований персонал, продукція виготовляється високої якості. При цьому існує ряд можливостей, що не використовуються.

До них належать: вихід на нові ринки збуту сільськогосподарської продукції, зростання асортименту продукції, що виготовляється, надання додаткових супутніх послуг (транспортування продукції, орання земель, продаж нових технологічних рішень вирощування сільськогосподарських рослин, тощо.), що дасть змогу збільшити об'єм отримуюва-

Таблиця 1

SWOT-аналіз типового підприємства аграрного сектора

Внутрішнє середовище	
Сильні сторони (S)	Слабкі сторони (W)
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Широкий асортимент продукції, що виготовляється. ▪ Висококваліфікований персонал. ▪ Продукція виготовляється високої якості. ▪ Підприємство має сертифікат якості на виготовлену продукцію. ▪ На підприємстві використовується нова техніка сільськогосподарського призначення. ▪ Наявність постійних клієнтів. ▪ Ефективна система збуту продукції, що виготовляється. ▪ Підприємство залишається фінансово незалежним. ▪ Добре налагоджені зв'язки зі споживачами продукції, що виготовляється, та з постачальниками. ▪ Зручне місце розташування підприємства 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Високі ціни на енергоносії та посівне насіння. ▪ Не проводяться рекламні компанії для популяризації підприємства і продукції, що воно виготовляє. ▪ Високий рівень залежності від партнерських організацій. ▪ Відсутність довгострокових джерел фінансування. ▪ Не ведеться системний збір інформації про наявних конкурентів. ▪ Наявність внутрішніх кадрових проблем
Зовнішнє середовище	
Можливості (O)	Загрози (T)
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Вихід на нові ринки збуту сільськогосподарської продукції, зростання асортименту продукції, що виготовляється, надання додаткових супутніх послуг (транспортування продукції, орання земель, продаж нових технологічних рішень вирощування сільськогосподарських рослин, тощо.), що дасть змогу збільшити об'єм отриманого прибутку. ▪ Достатня популярність буде сприяти виходу на нові ринки. ▪ Кваліфікація персоналу, контроль якості, невелике поводження конкурентів і розвиток рекламних технологій дадуть можливість встигнути за зростанням ринку. ▪ Чітка стратегія дозволить використовувати всі можливості 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Можливість появи нових конкурентів. ▪ Зниження добробуту населення. ▪ Неприятливі погодні умови у літній період. ▪ Підвищення цін на зберігання продукції рослинництва. ▪ Нестабільність цін на закупівельні товари в постачальників. ▪ Зменшення об'ємів споживання сільськогосподарської продукції вітчизняного виробництва. ▪ Зниження загального рівня платоспроможності українських підприємств. ▪ Нестабільна ситуація в країні. ▪ Зростання рівня інфляції. ▪ Зміна положень законодавства України. ▪ Зростання податків. ▪ Зміна потреб споживачів

Джерело: авторська розробка

ного прибутку; достатня популярність буде сприяти виходу на нові ринки; кваліфікація персоналу, контроль якості, невелике поводження конкурентів і розвиток рекламних технологій дадуть можливість встигнути за зростанням ринку; чітка стратегія дозволить використовувати всі можливості; добре налагоджені зв'язки зі споживачами продукції, що виготовляється, та з постачальниками.

При цьому необхідно враховували і загрози, до яких належать: можливість появи нових конкурентів; зниження добробуту населення; несприятливі погодні умови у літній період; підвищення цін на зберігання продукції рослинництва; нестабільність цін на закупівельні товари в постачальників; зменшення об'ємів споживання сільськогосподарської продукції вітчизняного виробництва; зниження загального рівня платоспроможності українських підприємств; нестабільна ситуація в країні; зростання рівня інфляції; зміна положень законодавства України; зростання податків, зміна потреб споживачів.

Наразі напрацьовано чимало рекомендацій щодо пошуку джерел нових можливостей сільськогосподарських підприємств. Потреба в інноваціях виникає за нестабільного становища підприємства на ринку, посилення конкурентної боротьби, слабкості ринкових позицій. Проте підхід до пошуку нових ідей, обумовлений лише проблемами, гальмує розвиток підприємства. Тому керівництво повинно вміти знаходити можливості, які криються у поєднанні нового стану зовнішнього середовища і потенціалу організації, тобто працювати на випередження.

Основними напрямками інноваційного розвитку підприємства в сучасній економіці є:

- комплексна механізація і автоматизація;
- хімізація;
- електрифікація;
- впровадження нових матеріалів;
- електронізація виробництва;
- освоєння нових технологій.

Для забезпечення успішності реалізації напрямів інноваційного розвитку аграрних підприємств необхідно на основі виокремлених сильних і слабких сторін, а також можливостей і загроз зовнішнього середовища впроваджувати відповідні стратегії інноваційного розвитку.

Як зазначають дослідники [10], основною стратегією інноваційного розвитку аграрних підприємств має стати стратегія глобалізації, яка об'єднує технологічні та екологічні компоненти разом зі стратегією бізнес-планування інноваційного розвитку. Основними орієнтирами стратегії мають виступати: цільовий ринок, асортимент продукції, ціноутворення, реклама, стимулювання переробки тощо. Найбільший ефект досягатиметься в разі поєднання змін у техніці, технології, організації ведення бізнесу, рівні екологічної відповідальності та економічної обґрунтованості проектів вдосконалення разом із активізацією розвитку соціальної інфраструктури. Взаємодія стратегії інноваційного розвитку з іншими функціональними стратегіями аграрних підприємств стосується сфер: управління персоналом, виробництва, бізнес-планування, технологічності, інвестицій, мультирегіональності, якості та конкурентоспроможності тощо. В якості прикладів перспективних інновацій в аграрному секторі пропонується: біологізація у формі внесення органічних добрив, запровадження науково обґрунтованих сівозмін (посіви багаторічних трав і бобових культур); розширення посівів сидеральних культур; використання на добрива побічної продукції рослинництва. Позитивні результати від зазначених агроінновацій мають забезпечувати приріст гумусу, фіксацію біологічного азоту, економію мінеральних добрив.

Серед організаційних механізмів інноваційного розвитку пропонується модель інтенсифікації, яка передбачає об'єднання великих агрохолдингів з невеликими інноваційними фірмами на основі створення довгострокових договірних відносин у рамках ринкової інноваційної інтеграції [11]. Як основні шляхи реалізації зазначеної стратегії розглядаються: охоплення всього технологічного ланцюжка створення продукції аграрного сектора; фінансове управління сільськогосподарських виробників з боку інвестора; облік сезонних чинників і регіональних особливостей; аналіз та управління інвестиційними ризиками інноваційних проектів; розвиток інфраструктури виробництва та вдосконалення законодавства для створення правових умов підвищення інвестиційної привабливості агробізнесу [12, с. 173].

За даними проведених досліджень [13–15], при роботі та впровадженні інновацій найвагомішими результатами стають: підвищення продуктивності праці; забезпечення безперервного і стабільного виробничого процесу, збільшення рівня ресурсозбереження; зниження трудомісткості і одиниць продукції; покращення ефективності використання обладнання; дифузія та трансфер технологічних інновацій.

Вирощування сільськогосподарської продукції і величина запасів знаходяться в залежності від ритмічності і впорядкованості виробничого процесу. Вирощування сільськогосподарської продукції доцільно планувати на основі календарного плану, який передбачає переміщен-

ня товарів у тимчасовій протяжності. Календар товарного виробництва – вдалий метод, оскільки контролює ритмічність виробничого процесу. Також застосування методу ABC, який детально вивчений вітчизняними вченими-економістами стосовно до виробничих процесів та продукції, що виготовляється, наряду з іншими методами дають позитивний результат діяльності, що в кінцевому підсумку допоможе аграрним підприємствам спрямовувати вільні кошти на інноваційну діяльність.

На підприємствах сільського господарства цей метод, навпаки, не отримав належного застосування. Метод ABC розбиває весь асортимент продукції, що виготовляється, на три нерівноцінних блоки А, В і С залежно від обсягу річного споживання кожного товару. Для того щоб здійснити угруповання сільськогосподарської продукції за методом ABC, необхідно розташувати по видах асортиментних позицій, в порядку убунання обсягів річного споживання. Обсяг річного споживання кожної асортиментної позиції слід записати наростаючим підсумком, потім віднести ці накопичені суми до річної суми споживання всіх товарів Т.

Приклад оцінки вирощуваних сільськогосподарським підприємством за допомогою методу ABC наведено в табл. 2.

По кожній групі вирощуваних культур визначено рейтинг за рейтинговою шкалою, а також вагові коефіцієнти. Розрахувавши загальний рейтинг за кожним критерієм і порівнявши групи вирощуваних культур, доцільно обрати найбільш прибутковий, тобто приймати правильні рішення. Найбільш вигідні для вирощування є культури зернові та зернобобові, що мають найвищий рейтинг – 4,55, другою за об'ємом культурою, що приносить прибуток підприємству, є соняшник, рейтинг якого – 4,3, і третіми є боби сої, рейтинг яких – 4,15.

В аналітичному дослідженні «Інноваційна діяльність в Україні у 2019 році» наведено інформацію щодо фінансування інновацій, яке відбувалося здебільшого власним коштом підприємств – майже 88 %. Кошти держбюджету отримали 6 підприємств (3,9 %), іноземних інвесторів – 3 підприємства (0,3 %) [16] (рис. 1).

Висновки. Отже, інновації потрібні, інновації – це чинник, який сприяє розвитку виробництва, збільшенню ефективності, зростанню продуктивності, що є необхідним фактором в умовах стрімкого збільшення кількості населення, а отже, зростаючої потреби в продуктах харчування. Оптимальне поєднання виробничої та інноваційної діяльності дає змогу не лише постійно вдосконалювати виробничий процес і продукцію, а й діяти на випередження, виявляти нові перспективні напрями чи форми бізнесу, диверсифікувати (поєднувати багато видів) діяльність з метою задоволення нових суспільних потреб. Однак пошук напрямів інноваційних змін має бути системним. Тільки шляхом цілеспрямованого й організованого аналізу можливостей, які надає середовище господарювання, своєчасного і обґрунтованого залучення економічно вигідних для організації нововведень можна постійно поліпшувати її діяльність, підвищувати престиж і конкурентоспроможність.

Таблиця 2

Визначення рейтингу груп вирощуваних культур

Критерій оцінки груп вирощуваних культур	Культури зернові та зернобобові			Насіння соняшнику			Боби сої		
	Ранг	Ваговий коефіцієнт	Рейтинг	Ранг	Ваговий коефіцієнт	Рейтинг	Ранг	Ваговий коефіцієнт	Рейтинг
ціна	5	0,2	1	4	0,2	0,8	5	0,2	1
якість	5	0,2	1	5	0,2	1	4	0,2	0,8
репутація	5	0,1	0,5	4	0,1	0,4	4	0,1	0,4
термін поставки	5	0,15	0,75	4	0,15	0,6	3	0,15	0,45
надійність	4	0,1	0,4	4	0,1	0,4	4	0,1	0,4
умови розрахунку	4	0,1	0,4	5	0,1	0,5	5	0,1	0,5
можливість кредиту	4	0,1	0,4	4	0,1	0,4	5	0,1	0,5
додаткові послуги	2	0,05	0,1	4	0,05	0,2	2	0,05	0,1
всього	-	1	4,55	-	1	4,3	-	1	4,15

Джерело: авторська розробка

Відсоток, %

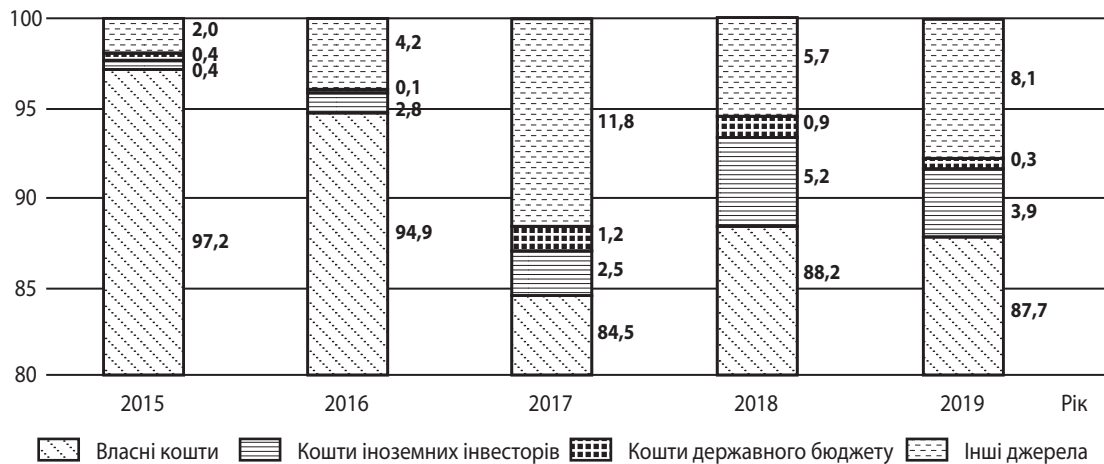

Рис. 1. Фінансування інноваційної діяльності [16]

ЛІТЕРАТУРА

1. Шумпетер Й. Теория экономического развития: исследование предпринимательской прибыли, капитала, процента и цикла конъюнктуры. М.: Прогресс, 1982. 455 с.

2. Амоша А. Інноваційний шлях розвитку України: проблеми та рішення. *Економіст*. 2005. № 6. С. 28–32.

3. Федулова Л. І. Проблеми і передумови формування в Україні економіки новітнього технологічного укладу. *Управлінські інновації*. 2012. Вип. 1. С. 9–20.

4. Сагачко Ю. Н., Шаповаленко А. А. Инновационная деятельность – актуальность и проблемы развития // Техническое и кадровое обеспечение инновационных технологий в сельском хозяйстве : материалы Междунар. науч.-практ. конф. Минск : БГАТУ, 2019. С. 15–17.

5. Харів П. С. Інноваційна діяльність підприємства та економічна оцінка інноваційних процесів. Тернопіль : Екон. думка, 2018. 326 с.

6. Oslo Manual: Guidelines for Collecting and Interpreting Innovation Data. OECD, Eurostat. Paris : OECD Publications, 2005. 165 p.

7. Янковська О. І. Особливості інновацій в сільському господарстві. *Економіка. Управління. Інновації. Серія : Економічні науки*. 2010. № 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eui_2010_2_54

8. Про схвалення Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 10.07.2019 № 526-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/526-2019-%D1%80#Text>

9. Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності : Закон України від 08.09.2011 № 3715-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3715-17#Text>

10. Ковтун В. Інноваційна стратегія розвитку аграрних підприємств. *Фінансовий простір*. 2020. № 3 (39). С. 145–153.

11. Герасимяк Н. В., Іванчук В. Є. Модель розвитку інноваційного потенціалу підприємств. *Бізнес Інформ*. 2012. № 8. С. 22–25.

12. Кареба М. І., Голенков Ю. М. Формування моделей інноваційного розвитку підприємств аграрного сектору. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. Вип. 19. С. 171–174. URL: <http://global-national.in.ua/issue-19-2017/27-vipusk-19-zhovten-2017-r/3405-kareba-m-i-golenkov-yu-m-formuvannya-modelej-innovatsijnogo-rozvitku-pidpriemstv-agrarnogo-sektoru>

13. Міщенко Я. О. Аналіз розвитку інноваційної діяльності малих підприємств. *Інвестиції: практика та досвід*. 2010. № 3. С. 19–22.

14. Маслак О. О., Дорошкевич К. О. Чинники впливу на інноваційну діяльність промислових підприємств. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2012. Вип. 22.8. С. 269–274.

15. Наукова та інноваційна діяльність в Україні у 2018 році : стат. зб. Київ : ДП «Інформаційно-видавничий центр Держстату України», 2019. 107 с.

16. Інноваційна діяльність в Україні у 2019 році : наук.-аналіт. доп. / Т. В. Писаренко, Т. К. Кваша, Л. В. Рожкова, О. В. Коваленко. Київ : УкрІНТЕІ, 2020. 45 с.

REFERENCES

Amosha, A. "Innovatsiyni shliakh rozvytku Ukrainy: problemy ta rishennia" [Innovative Way of Development of Ukraine: Problems and Solutions]. *Ekonomist*, no. 6 (2005): 28-32.

Fedulova, L. I. "Problemy i peredumovy formuvannia v Ukraini ekonomiky novitnyoho tekhnolohichnoho ukladu" [Problems and Preconditions for the Formation of the Latest Technological System of Economy in Ukraine]. *Upravlinski innovatsii*, no. 1 (2012): 9-20.

Herasymiak, N. V., and Ivanchuk, V. Ye. "Model rozvytku innovatsiinoho potentsialu pidpriemstv" [Model of Development for Innovation Potential of Enterprise]. *Biznes Inform*, no. 8 (2012): 22-25.

Kareba, M. I., and Holienkov, Yu. M. "Formuvannia modelei innovatsiinoho rozvytku pidpriemstv ahrarnoho sektoru" [Formation of Models of Innovative Development of Enterprises of the Agricultural Sector]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*. 2017. <http://global-national.in.ua/issue-19-2017/27-vipusk-19-zhovten-2017-r/3405-kareba-m-i-golenkov-yu-m-formuvannya-modelej-innovatsijnogo-rozvytku-pidpriemstv-agrarnogo-sektoru>

Khariv, P. S. *Innovatsiina diialnist pidpriemstva ta ekonomichna otsinka innovatsiinykh protsesiv* [Innovative Activity of the

Enterprise and Economic Estimation of Innovative Processes]. Terнопil: Ekon. dumka, 2018.

Kovtun, V. "Innovatsiina stratehiia rozvytku ahrarnykh pidpriemstv" [Innovative Strategy for the Development of Agricultural Enterprises]. *Finansovyi prostir*, no. 3(39) (2020): 145-153.

[Legal Act of Ukraine] (2011). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3715-17#Text>

[Legal Act of Ukraine] (2019). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/526-2019-%D1%80#Text>

Mishchenko, Ya. O. "Analiz rozvytku innovatsiinoi diialnosti malykh pidpriemstv" [Analysis of the Development of Innovative Activity of Small Enterprises]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, no. 3 (2010): 19-22.

Naukova ta innovatsiina diialnist v Ukraini u 2018 rotsi [Scientific and Innovative Activity in Ukraine in 2018]. Kyiv: DP «Інформаційно-видавничий центр Держстату України», 2019.

Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy, no. 22.8 (2012): 269-274.

Oslo Manual: Guidelines for Collecting and Interpreting Innovation Data. Paris: OECD Publications, 2005.

Pysarenko, T. V. et al. *Innovatsiina diialnist v Ukraini u 2019 rotsi* [Innovative Activity in Ukraine in 2019]. Kyiv: UкрІНТЕІ, 2020.

Sagachko, Yu. N., and Shapovalenko, A. A. "Innovatsionnaya deyatelnost - aktualnost i problemy razvitiya" [Innovation Activity - Relevance and Development Problems]. *Tekhnicheskoye i kadrovoye obespecheniye innovatsionnykh tekhnologiy v selskom khozyaystve*. Minsk: BGATU, 2019. 15-17.

Shumpeter, Y. *Teoriya ekonomicheskogo razvitiya: issledovaniye predprinimatelskoy pribyli, kapitala, protsenta i tsikla konyunktury* [Economic Development Theory: A Study of Entrepreneurial Profit, Capital, Interest, and the Business Cycle]. Moscow: Progress, 1982.

Yankovska, O. I. "Osoblyvosti innovatsii v silskomu hospodarstvi" [Features of Innovations in Agriculture]. *Ekonomika. Upravlinnia. Innovatsii. Seriya : Ekonomichni nauky*. 2010. http://nbuv.gov.ua/UJRN/eui_2010_2_54

Стаття надійшла до редакції 21.10.2020 р.